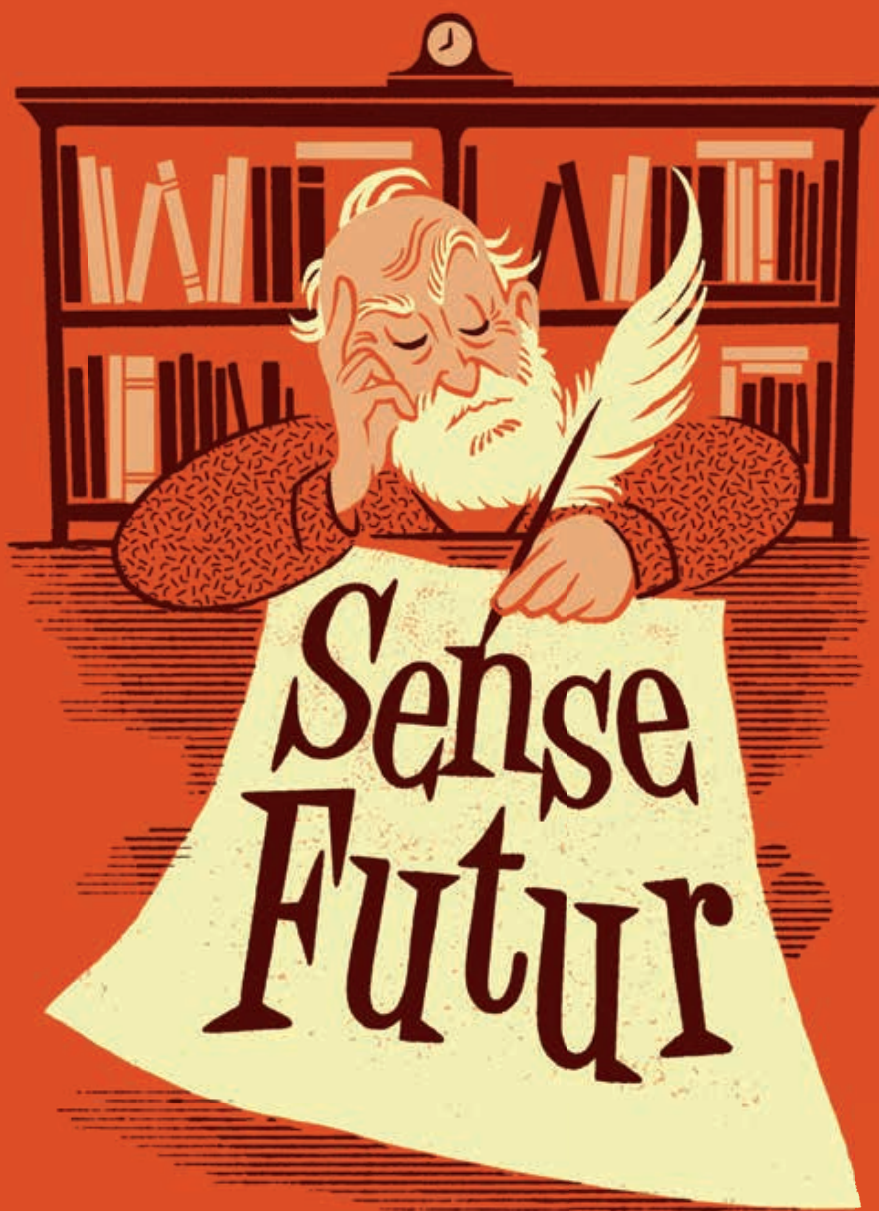

JOAQUIM CARBÓ

ENTRE LLIBRES I RUTINES

DESTINO

Joaquim Carbó

SENSE FUTUR

Entre llibres i rutines

Edicions Destino

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

© Joaquim Carbó Masllorens, 2022
© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, SAU / Destino
Av. Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

Primera edició: juny del 2022
ISBN: 978-84-9710-338-1
Dipòsit legal: B. 8.727-2022
Fotocomposició: Moelmo, SCP
Imprès a Catalunya - *Printed in Catalonia*

Soc un ancià, un vell que ha tingut la sort d'arribar als vuitanta-nou anys sense gaires entrebancs laborals, ni de salut, després d'haver esquivat i superat bonament la major part de sobresalts i desastres col·lectius que han afectat tots aquells que hem nascut en aquest país al llarg dels primers anys trenta del segle passat.

En més d'una ocasió no m'he estat d'explicar que he sigut molt més espectador que actor. Gràcies al teatre, el cinema, la premsa, la televisió i, sobretot, la novel·la, la meva curiositat m'ha fet participar de milers de vides ben diverses. I si la meva no ha tingut res d'aventurera, la curiositat o una evident tafaneria, en canvi, m'han permès escriure novel·les, narracions i contes a partir d'aspectes puntuals que he observat i descobert en moltes persones del meu entorn que tant podien ser parents com amics, veïns i, sobretot, passavolants. Podria assegurar que per estalviar-me que em

fessin una cara nova mai no he intentat fer un retrat complet de qualsevol persona concreta, ja que tots els meus protagonistes han estat sempre una barreja, un collage, la fusió de diversos tics, dèries, caràcters i actituds que he intuït i potenciat o disminuït al meu aire, la major part de vegades amb relació a perdedors i marginats.

Gairebé un any abans que ens caigués al damunt aquest flagell del carronyavirus que ho ha trastocat tot, l'editorial Males Herbes m'acabava de publicar *Testament*, una mena de caos novel·lístic molt extens —el més llarg de tots els que he escrit— en què prenen forma un seguit de situacions, fets, pensaments, personatges i idees que per falta de temps o d'empenta tenia pendent de desenvolupar.

L'amic, crític i novel·lista Vicenç Pagès Jordà,¹ quan es referia a l'eclipsi de molts autors veterans, comentava que amb els últims textos publicats «el gairebé nonagenari Joaquim Carbó» era una excepció honorable perquè encara em mantenia al peu del canó i amb ganes de fer més coses. Tenia raó, però el qualificatiu de nonagenari em va fer tocar de peus a terra per comprendre que el fet d'haver-me buidat gairebé sense adonar-me'n en aquell *Testament* era un senyal prou clar d'haver dit adeu a la novel·la. Això sí, sense renunciar a la narració, als records i, sobretot, als textos més aviat breus per a infants i joves.

1. Diari *Ara*, 26/09/2020.

Tot seguit, però, la invitació, que vaig agrair de cor, de participar en l'homenatge a Manuel de Pedrolo que organitza l'editorial Comanegra em va portar a escriure, encara, dues novel·les curtes més: *Ascensió de Daniel Bastida* i *Caiguda de Daniel Bastida*, que s'hauran d'afegir a les setze que vuit autors més s'han compromès a compondre per continuar la mítica sèrie *Temps obert* d'acord amb els criteris que Pedrolo s'havia proposat quan, després de les nou novel·les del cicle, tan denses, va decidir ampliar-ne les possibilitats amb dues més a partir d'una situació que el protagonista vivia cap al final d'*Un camí amb Eva*, que havia sigut el punt de partida d'aquesta insòlita aventura literària. Tot plegat d'acord amb la idea que la vida de cadascú pot seguir camins diferents segons la decisió que prengui en qualsevol moment. Per simplificar-ho molt: qualsevol persona, quan surt de bon matí de casa per anar a la feina, ha de triar el camí que farà: a peu, en cotxe, en bus o en metro. I encara que la destinació sigui la mateixa, la seva vida podrà canviar, o no, segons les persones que trobi pel camí, els incidents que es produeixin durant el trajecte o els rampells que li passin pel cap a la vista d'algun fet, actitud o capteniment que l'afectin o impressionin. És a dir, la tria entre infinitat d'opcions que se li presentin en qualsevol moment que hagi de prendre una decisió, per senzilla que sigui. Un experiment que el mateix autor sabia que era inabastable i que va deixar de banda després de posar-hi els fonaments amb onze novel·les treballades a consciència. Una dèria que ja ha-

via exposat en un dels seus primers contes, «El millor novel·lista del món»: aquell escriptor que embogeix per culpa d'aquesta obsessió i que quan va a parar al manicomí encomana tots els altres dementes fins al punt que a tot el recinte només se sent l'insuportable tecleig de màquines d'escriure. No hi havia ordinadors, encara! I els mateixos metges, infermers i vigilants es mig tras-tocaven i s'afegien a l'intent inassolible d'aquell deliri impossible: la novel·la total!

Després d'aquestes últimes intervencions novel·lístiques, ja m'havia fet càrrec que per raons d'edat i cansament no tornaria a la novel·la, per més que em reservés el dret a tractar sense presses temes més senzills, com ara un seguit de narracions per a les quals mantinc ben obert un arxiu de situacions, sensacions i sentiments que no ha parat de créixer: fets diversos i curiosos que apareixen en qualsevol moment a la premsa diària i que m'agradaria manipular; frases recollides a l'atzar viatjant en transports públics; converses inacabades; una frase inquietant parant l'orella en bars i altres establiments; un somni, si soc capaç de recordar-lo... Els fonaments d'unes narracions amb un final que tant podria ser incert com ben concret, i que dependria de l'estat d'ànim del moment que m'hi posés. Unes narracions curtes, cada una de les quals es pot plantejar, desenvolupar i resoldre en un període de temps força breu i en què, un cop enllestides, ja no calia pensar-hi més, fora que algun dia em decidís a revisar-les, tant si era per polir-les o refer-les en un intent de publicació,

o d'estripar-les, si ja no em deien res. Una manera de treballar ben diferent de la novel·la, que t'absorbeix i no et deixa pensar en cap altra cosa, tant per dubtar si has encertat el camí per on es mouen els personatges, com per imaginar cap on els has de fer anar, encara que al principi ho hagi planejat tot a fons, cosa que no evita que sobre el paper se't converteixin en uns éssers prou vius i abocats a unes situacions i circumstàncies tan especials i impensades que en algun moment o altre se't poden escapar de les mans i t'obliguen a fer-los transitar per rutes imprevistes.

Certament, un conte breu o una narració han de ser rodons i reclamen una perfecció que no s'acostuma a exigir tant a la novel·la, a la qual se li poden perdonar algunes incoherències mentre l'ambient i els personatges tinguin una empenta i una força que facin perdre l'alè al lector fins a reduir-ne l'esperit crític.

Ara, però, en plena pandèmia, m'adono de la falta d'interès de la major part d'aquests temes que sentia la necessitat de treballar. No sé com serà la narrativa de demà. Un demà que per raons d'edat ja no és al meu abast. Estic convençut que a hores d'ara hi ha molts novel·listes que intenten explicar-se aquest present tan incert que vivim, fosc, perillós, sòrdid, malaltís, i descriuen el dia a dia semblant de tants milions de ciutadans que intentem sobreviure tancats a casa, pendents del televisor, atents a les instruccions de com ens hem de portar, mentre n'hi ha d'altres que, sense arribar als extrems dels negacionistes, s'alineen en els

rengles d'aquells que creuen que forces ocultes ens volen aixecar la camisa i passen de tot, fan el viu i aprofiten qualsevol esclotxa per saltar-se totes les normes de conducta, sovint tan contradictòries, que volen imposar uns cervells pensants tan desconcertats com els que ens hem de creure, ja que la pandèmia els ha agafat, com a tots plegats, amb els pixats al ventre... Tot plegat per buscar i trobar una sortida especulant amb les possibilitats d'una supervivència que, si n'hi ha, ningú no pot saber quines característiques tindrà. El més còmode, fàcil, egoista i trist és pensar que, si la pandèmia afluixa, aviat tot tornarà a ser com abans i es mantindran els papers que els supervivents havien jugat anteriorment. I el panorama certament devastat que viuran serà pitjor encara que l'anterior, perquè es mantindran i augmentaran les diferències socials, que és el que ja està passant ara: els rics seran cada cop més rics i poderosos, i els pobres, més miserables i resignats, perquè els faran creure que han d'estar satisfets pel sol fet d'haver salvat la pell.

També hi deu haver, entre els que ja s'havien dedicat a la ciència-ficció, aquells que especulen i imaginem un bon repertori de canvis que poden capgirar totes les formes de vida posteriors al pas de la pandèmia. Jo mateix penso que podria escriure una narració en què d'entrada, com si fos una altra pandèmia d'abast mundial com aquesta que ens afligeix, el malson actual desaparegués de cop sense que ningú pogués intuir per on se n'havia anat, de la mateixa ma-

nera que és possible que no sapiguem mai per on ha vingut, i que aquesta nova pandèmia que torna la salut a tots els supervivents anés acompanyada d'una conseqüència aparentment meravellosa, perquè esborra i s'emporta tota la maldat del món i, per tant, tothom esdevé bona persona i desapareixen, com per art d'encantament, la mala llet, l'enveja, l'odi, l'avarícia, l'orgull, la venjança, l'esperit de superioritat... Fantàstic, oi? Però, ai!, que si de cop es fonien totes aquestes xacres, la vida dels humans es tornaria tan sopida, monòtona i trista que la gent se sentiria del tot avergonyida i limitada pel sol fet d'existir. La humilitat i la pèrdua de qualsevol forma de vanitat i autosuficiència farien desaparèixer la necessitat que sentim de passar la mà per la cara als altres, que és un dels motors de la nostra existència. Arribaria un moment en què ens semblaria nefast qualsevol impuls per imposar les nostres conviccions als que ens rodegen. Tothom intentaria mantenir-se en la mediocritat perquè li faria vergonya qualsevol intent de sobresortir, de manar o d'imposar la pròpia voluntat, uns objectius que fins ara ens han mantingut en estat d'alerta i al peu del canó per esquivar aquells que ens volen fer la traveta i a l'aguait de poder-la fer als altres... Tot això portaria a la desaparició de qualsevol objectiu i ens faria caure en un estat insípid de tristor i depressió que ens encarril·laria inevitablement a l'única sortida decent: l'abandó, el suïcidi... No! No cediré a l'impuls de plantejar-la, aquesta situació.

Recordo, doncs, a l'atzar, algunes de les propostes que havia anotat els darrers temps abans de la pandèmia amb la pensada que un dia serien el punt de partida d'un conte, d'una narració. Qualsevol d'aquestes pistes, bé que deformatada i tergiversada, passaria pel sedàs tan particular com es vulgui del meu estat d'ànim a l'hora de triar-la i escriure-la...

Una xafogosa nit d'estiu que vaig treure el cap a la terrassa per si m'arribava un alè d'aire, em va sobtar que, de sobte, s'encengués el llum a la finestra d'una casa veïna i aparegués el cos d'una dona que s'alliberava de roba i m'enlluernava els escassos segons que vaig trigar a avergonyir-me per no ser capaç de desviar la mirada i canviar d'escenari. Tornant altre cop al forn en què s'havia convertit la sala d'estar, vaig anotar el fet suggerint que el *voyeur* corria a buscar uns prismàtics i s'entretenia descobrint el cos perfecte d'aquella preciositat que devia ser la parella d'un conegut, un veí solitari. L'endemà coincidien tots tres pel carrer i el veí li feia saber que s'acabava de casar i li presentava la pròpia, convençut que no es coneixien. El tafaner, llavors, s'havia de mossegar la llengua per no contradir-lo i fer-li saber que s'equivocava de mig a mig perquè la coneixia amb pèls i senyals... Es deia que una vella bruixa del barri havia acollit a casa seva un pòtol jove que dormia en un portal. El minyó només devia tenir els pantalons que la seva protectora s'emportava en una bossa cada vegada que sortia de casa per tal que, en la seva absència, el protegit no po-

gués fer una escapada per empaitar alguna mossa del barri tan poc exigent com ella... Llegit al diari: aquell valent o inconscient que, davant la imminent arribada del comboi, s'havia llançat a la via del metro per ajudar-ne a sortir algú que s'hi havia desplomat i que no es movia perquè tot feia pensar que havia perdut el coneixement amb la caiguda. A partir d'aquí, havia anotat la possibilitat que les mans del solidari s'humitegessin amb la sang que rajava de la ferida mortal del caigut, que encara tenia un punyal clavat a l'esquena, i hagués de decidir què feia en els propers segons de què disposava: tornar a l'andana immediatament o intentar salvar el cos mort tot i el risc que el metro, que difícilment podria frenar, se'ls emportés tots dos per davant, o... La cangur d'uns veïns que s'havia encapritxat amb l'infant que havia de cuidar cada cop que el matrimoni que llogava els seus serveis sortia de nit, una criatura adorable, clavada al pare, que era qui ho havia explicat al bar i que, per ampliar la informació, ens havia dit que quan tornava la cangur a casa ella se li havia abraonat exigint que li'n fes un altre de semblant. Per més que l'home ens assegurés que se l'havia tret de sobre a empentes, jo em reservava el dret a complicar-li la vida i fer que al cap de nou mesos la noia es presentés en aquella casa per tal que l'home conegués el fruit d'un apressat coit arran del volant... El costum d'aquell company de feina que quan no havia lligat al llarg de tota la tarda acostumava a passar pel tanatori per si podia consolar alguna mossa que hi havia acudit a acompa-

nyar en el sentiment la família d'algun difunt, parent o conegut... La parella que sovint feia cap al bingo a matar la nit i que es relacionava amb algun jugador que ensumaven que tenia calé llarg. A la segona o tercera jornada en què coincidien, el marit pretextava una trucada que l'obligava a sortir i, fent l'ingenu, demanava al potentat que tingués cura de la seva dona amb l'esperança que se l'emportés a algun local moblat i després pagués bé els serveis i la discreció... En una escala a tocar de casa: el soci d'un club de futbol deixava el seu carnet a un veí i així la dona, la veïna, el podia rebre a casa tota la tarda del diumenge per perfeccionar la seva relació... Aquella mossa de l'oficina que va estrenar pis i que, per celebrar-ho, havia convidat companys i companyes a la festa d'inauguració. Acabada la gresca, i quan tornava cap a casa, me la vaig imaginar, tota sola, esgarrifada per la muntanya de plats, gots, plàstics, papers i residus que calia netejar i eliminar. Sola del tot, no, perquè algú de la colla podia tornar a trucar a la porta amb l'excusa de donar-li un cop de mà per ajudar-la a fer neteja, amb la sana intenció de portar-la al llit per acabar d'incrementar el desordre. I...

No cal que continui girant més fulls d'aquestes llibretes de les idees perquè totes les anotacions que em consta que hi podria trobar tenen més o menys les mateixes característiques: un to que voreja la intranscència amb cert neorealisme tacat amb una mica d'humor i d'erotisme. Tot plegat, però, tan intranscendent

que si en el seu moment encara podia pensar que atrauria l'interès d'aquells que vivien en l'anterior normalitat, avui, havent entrat tots plegats a la gola del llop, engolits per l'espiral d'aquest món desconegut que ens fa viure amb la por al cos, soc el primer de perdre tota mena d'interès per posar-m'hi. I penso que si aquest anecdotari ja no em diu res, seria impossible que el resultat de la meva feina cridés l'atenció de qualsevol altre, per despreocupat i desvagat que es trobés. El món que s'obre davant nostre és tan insòlit, desconegut i, segurament, tan implacable, que de la mateixa manera que no em veig amb cor ni tinc ganes d'imaginar-me'l, tampoc sento la necessitat de deixar-me anar per aquell senzill anecdotari d'un tafaner que intentava escarbotar l'epidermis dels seus contemporanis.

¿Què he de fer, doncs, si intento omplir tot o part del temps lliure que em correspon com a gairebé nomenagenari que ja no pot sortir de casa per anar a veure una pel·lícula, una obra de teatre, escoltar un concert, voltar pel centre de la ciutat o desplaçar-me al poble a trescar pel bosc, ara que he perdut les ganes de recuperar tants arguments pendents i inútils, gratuïts, ingenus i fora de lloc? Ja que no sé fer ganxet, ni tinc cap traça manual per atrevir-me a arreglar un prestatge, col·locar un interruptor, canviar el vidre d'una finestra que ha petat per culpa d'un corrent d'aire o arromangar-me a la cuina per fer un sofregit, m'adono que per omplir el meu temps, a part de llegir, només em queda el recurs de tornar a l'ordinador per recollir part del

que recordo d'allò que ha passat, que he llegit; aspectes de la gent que he conegut, de les situacions que m'han impressionat i que he espilat més que no pas viscut. Si no tinc futur, bé puc recordar el passat!

Penso que val la pena començar pel més recent i fer un cop d'ull a la vida que portava els últims temps abans que la pandèmia ho alterés tot. Posem-hi els tres últims mesos, només, amb la intenció d'establir en quin moment es va produir allò que ens va obligar, a la Rosa i a mi, a deixar de fer la vida normal, la de sempre, per tancar-nos a casa i sortir-ne només, amb totes les precaucions del cas i morrió incorporat, per adquirir allò que ens és indispensable per sobreviure.

Primer van ser algunes notícies a través de la ràdio, els diaris i les televisions. A finals del 2019 va córrer la veu que un virus estrany detectat a la localitat de Wuhan es començava a escampar des de la Xina, sempre misteriosa i tenebrosa, per culpa dels ratpenats o pangolins que uns sibarites s'havien cruspit, no sé si a la brasa o guisats a foc lent, sense que ningú no pogués preveure com seria la tempesta que estava a punt de caure'ns al damunt. El 2 de gener de 2020 ja es parlava de mil tres-cents casos a tot el món. I a finals de febrer una italiana de trenta-sis anys obria el marcador a Catalunya. L'11 de març, l'OMS recomanava que cada país prengués mesures sanitàries urgents perquè la cosa havia sortit de mare. Aviat vam co-

mençar a treure el cap a finestres i balcons per aplaudir metges i infermeres, que, a risc d'encomanar-se la malaltia, feien hores extraordinàries per atendre tants malalts. Aquesta explosió de solidaritat va fer que molts veïns se saludessin per primera vegada a la vida, de balcó a balcó.

Ens van ficar la por al cos! Els de casa ho vam agrair perquè som disciplinats, sobretot la Rosa. Per nosaltres no quedarà, ja se'n cuidarà ella, que fem bondat. Pel que ens van fer saber els mitjans de comunicació, però, la gresca nocturna no s'aturava, i si els establiments no se la volien jugar i tancaven a l'hora que els manaven, el jovent no en feia cas i continuava les gresques a pisos particulars, sense observar la «bombolla» familiar, o bé a la fresca, a places, carrers i platges on l'endemà algú o altre hauria de recollir els residus en forma d'envasos, llaunes, ampolles, papers, calces, sostenidors, plàstics, excrements, preservatius usats... De tot i molt!

Reviso l'agenda i comprovo que entre gener i març del 2020 la nostra vida de cada dia pràcticament no es va alterar, és a dir, que no va ser gaire diferent de la que havíem viscut fins a aquell moment. Així, de les pel·lícules que vam veure, ben repartides entre els cinemes Renoir, del carrer de Floridablanca, i el Boliche, de la Diagonal, en recordo una de valenta, com *Richard Jewell*, de Clint Eastwood; la tristíssima *Fortuna*, de Germinal Roaux; *El faro*, de Robert Eggers... Un cas curiós: al Renoir, el 17 de gener, quan feia deu minuts

que vèiem *Jojo Rabbit*, s'espatlla el so, hem d'abandonar la sala i tot seguit passem per taquilla perquè ens tornin l'import de les entrades. No m'hi havia trobat mai! Set dies després vam repetir l'intent per comprovar que aquella paròdia de Hitler, dirigida per Taika Waititi, no era cap cosa de l'altre món... També vam veure, i sense entrebancs, *Judy*, de Rupert Goold, un *biopic* de Judy Garland, amb l'emoció d'escoltar un cop més una de les cançons que m'arriba més al cor tant si la canta ella com si la sento gràcies a la veu de regadora del gran Louis Armstrong: «Somewhere over the Rainbow», la música de fons d'*El màgic d'Oz*... I *Éter*, de Krzysztof Zanussi, de qui no havia vist res des de *L'estructura del cristall*, dels vells temps de les sales d'art i assaig... *El escàndalo*, de Jay Roach, que no ens diu gran cosa... *Solo nos queda bailar*, georgiana, de Levan Akin, dansa i homosexualitat... *The gentleman (Els senyors de la màfia)*, de Guy Ritchie, amb Matthew McConaughey, Hugh Grant i Colin Farrell, d'una violència extrema que es fa insuportable a la Rosa, per més que jo hi hagi trobat alguna escena prou interessant... I una de mexicana, *La camarista*, dirigida per Lila Avilés Solís, en què la protagonista, que es guanya la vida fent els llits de les habitacions més barates d'un gran hotel, aspira a un ascens professional que li permetrà fer la mateixa feina però als pisos més alts, els més luxosos. No hi havia pensat al llarg de tot aquest any i mig que hem passat, però ara crec que aquesta és l'última pel·lícula que hem vist en un cinema. Va ser el 7 de març de 2020. Això sig-

nifica, també, que fa molts mesos que no ens trobem al vestíbul dels Renoir amb un tercet d'assidus com nosaltres a la primera sessió de molts divendres: Francesc Nello, director de teatre i professor jubilat de l'Institut; la seva esposa, M. Antònia Colom, amb qui vaig coincidir fa setanta anys en el cos d'aspirants al cos de dansa de l'Esbart Verdaguer, i la germana d'en Francesc. No sabem res d'ells, ni trobo la manera de comunicar-m'hi. Els desitjo sort i salut.

La major part dels divendres que anàvem a la primera sessió del Renoir fèiem un àpat lleuger a la granja del Forn Mistral, del carrer de Torres Amat. Si no hi havia coca d'espínacs, em conformava amb un parell de panadons, una cervesa, una pasta i un cafetó. Qüestió de no fer el golafre per evitar una digestió laboriosa que podria induir a la capcinada i enterbolir la visió de la pel·lícula. En un dels últims d'aquests dinars vam coincidir amb una cara coneguda. La dona, quan s'adona que som tan indiscrets que no li traiem la vista de sobre i que dubtem si és la persona que ens pensem que és, ens mig somriu i fa que sí, que tenim dret a pensar que la coneixem. És Francesca Piñón, l'actriu que hem aplaudit al teatre en moltes ocasions. No es fa l'estranya, al contrari, que amb una mirada ens estimula a parlar-hi. Ho fem i li diem que la recordem, sobretot, quan ajudava Rosa Novell a plegar camises a *Plaça dels herois*, del gran Bernhard, al TNC. I en una altra obra al Brossa, ara no en recordo el títol, i... Fa que sí. I quan li comentem que no actua gaire a Barcelona,

ens fa saber que viu a Madrid, que és on té feina, perquè aquí les coses no acaben de funcionar. La Rosa li pregunta si, ja que resideix a Madrid, es fa amb una altra actriu catalana, Julieta Serrano, antiga companya seva de feina al taller de l'esmaltador Morató, i la Francesca eixampla el somriure: a Madrid, la Julieta i ella comparteixen pis! No cal dir que li demanem que la saludi de part nostra i ens n'acomia dem ben emocionats. Perquè després diguin que els actors i les actrius són uns tibats!

A més del cinema, ara que he pensat en gent de teatre com la Piñón i en Nello, també em toca fer memòria de les obres que vam veure en aquests tres primers mesos del 2020. Així, a l'Espai Lliure, de Montjuïc, vam aplaudir *Reiseführer*, una creació de Ferran Dordal i La Ruta 40, amb tres joves actors que no coneixíem. Mentre no paraven de discutir, informar i opinar sobre el món, la societat, el turisme i els viatges, muntaven un puzle gegant que acabaven en el precís moment que finalitzava la representació. Quina precisió!... Al vell, i tan estimat, Lliure de Gràcia, La Carlòrica representava *Feísima enfermedad y muy triste muerte de la reina Isabel I*, una grotesca paròdia històrica sobre la monarquia centrada en la figura de la reina, que no surt del llit; el seu marit, el Catòlic; la filla, la Boja, i el gendre, el Hermoso... Al Romea, el *Romancero gitano*, de García Lorca, a càrrec de Núria Espert, dirigit per Lluís Pasqual. Tot i que per nosaltres l'Espert no ha estat mai un mite, no vam poder deixar d'admirar la

seva empenta i energia. Ningú diria que gairebé és tan gran com jo!... Al nostre estimat Teatre Akadèmia, tan petitó i confortable, *Maestro Fellini*, de Ludovico Damiani i Guido Torlonia, amb Mario Gas i una retrobada i sorprenent Serena Vergano, aquella bellesa de la Gauche Divine que ha envellit amb una dignitat total; l'obra és un recull de textos i opinions del gran Fellini, crítiques, comentaris i imatges d'alguna de les seves pel·lícules. Molt interessant!... A la Sala Petita del TNC, *La casa de les aranyes*, una teranyina que no ens va acabar d'atrapar: vaig perdre bona part del text perquè en alguns moments el xiuxiuejaven i la meua oïda ja no és el que era. Quan minvi la intensitat de la pandèmia hauré de visitar l'otorrino. Actors coneguts: Francesc Garrido, Rosa Renom i Santi Ricart, a més dels valencians Àgueda Llorca, Verònica Andrés i Pep Ricart... A la Sala Gran del TNC, *Justícia*, de Guillem Clua, amb un imponent Josep M. Pou, jutge molt respectat, marit exemplar, que tota la vida ha amagat la seva relació homosexual amb un jove. Vint actors en escena, entre els quals recordo, sobretot, Vicky Peña, Manuel Barceló, Anna Sahun, Pere Ponce i Roger Coma. L'obra esquitxa la política catalana dels últims anys, allò del «peix al cove» del pujolisme, que equivalia a nedar i guardar la roba. Una complicada escenografia de Paco Azorín, que ens va semblar excessiva i innecessària... A la Biblioteca de Catalunya, *Només la fi del món*, dirigida per Oriol Broggi, que el dramaturg francès Jean-Luc Lagarde va escriure un parell d'anys

abans que morís, quan ja sabia que la sida l'havia condemnat. Gairebé sense acció, un seguit de monòlegs molt intensos i ben dits per Muntsa Alcañiz, Clàudia Benito, Màrcia Cisteró, Sergi Torrecilla i David Vert.

I pel que fa a la música, no vam anar més enllà dels abonaments habituals: al Liceu, una *Aida* que se'ns va fer feixuga, i ja que sabíem l'argument i el cant de l'obra, vam abandonar la sala en acabar el penúltim acte, quan el programa anunciava un descans de gairebé mitja hora. Justifiquem l'escapada als veïns de seient amb l'acudit que a la residència tanquen a les dotze i que no volem dormir al carrer. Riuen, però, en el fons, o bé dissimulen perquè si gosessin també desapareixerien, o ens consideren uns desgraciats que no sabem el que és bo perquè ara ve quan el maten. El més emotiu de la representació, els antics decorats tan vistosos i realistes de Mestres Cabanes. Ens han fet saber que potser és l'última vegada que els poden muntar perquè són de paper i s'aguanten per un fil... I un mes després, *La clemenza di Tito*, del gran Mozart, amb les veus esplèndides de dues dones, Anne-Catherine Gillet i Stéphanie d'Oustrac, que fan papers masculins. Algun crític s'ho va carregar gairebé tot, muntatge i veus, però nosaltres ho vam trobar fantàstic, sobretot la música, és clar. En aquesta ocasió ens hauríem resistit ferotgement si algú hagués intentat fer-nos fora de la sala abans d'hora. Amb aquesta representació se'ns va acabar l'abonament per a la temporada 2019/2020. Sense saber el que estava a punt de caure'ns al damunt, ens

vam acomiadar fins a la tardor dels veïns de seient amb qui hem connectat al llarg dels anys: el matrimoni de Sant Andreu i les germanes Domènech, del nostre barri. Ignoràvem que la pandèmia ho trastocaria tot, tal com ja ha fet amb tantes altres coses que no tenim cap altre remei que enyorar... I pel que fa a l'Auditori, vam assistir als dos concerts de l'OBC que encara ens corresponien: el que va dirigir el titular, Kazushi Ono, el dia de la *Quarta simfonia* i el *Concert per a violí, violoncel i piano* de Beethoven; i el que va dirigir Simone Young, amb la *Sisena* de Schubert i el *Concert n. 2 per a piano i orquestra* de Brahms, amb Javier Perianes, un solista esplèndid.

I una llista d'aquelles activitats habituals que han deixat de ser-ho perquè, o ja no es programen o, si ho fan, no em veig amb cor de participar-hi... A la Biblioteca Jaume Fuster, un col·loqui sobre «La Cua de Palla», amb Joaquim Noguero, Rafael Vallbona, Jordi Canal i Carlos Zanón, emmarcat en els actes de l'exposició dedicada a la mítica col·lecció de lladres i serenos que va dirigir Manuel de Pedrolo. Suposo que m'hi van convocar perquè soc, amb Josep Vallverdú, un dels rars supervivents dels traductors de la primera època de la col·lecció, i ell, tot i que en va traduir una pila, encara és més vell que jo, viu lluny i té problemes per desplaçar-se. L'única novel·la que vaig traduir va ser *Compartiment tueurs*, de Sébastien Japrisot. No em puc estar de comentar un cop més que Pedrolo, que tenia ull clínic pel que fa als títols, la va encertar

de ple quan em va dir que en català es titularia *Víctimes en fals*, que li anava com l'anell al dit. Perfecte!

El dia que m'hi van convocar, els membres del Club de Lectura de l'Ateneu —dones, la majoria, que acabaven de llegir la meva novel·la *Testament*— van ser prou delicats per fer-me saber que els havia interessat. Fins i tot n'hi havia algun que en parlava amb cert entusiasme. Una italiana que es diu Rosanna definia el meu llibre com «una novel·la sobre l'ofici d'escriure». Bingo! N'hi havia una altra, però, que m'atacava perquè deia que hi tractava malament les dones. Tot i que la majoria no hi va estar d'acord, vaig haver de fer memòria per recordar-li alguns personatges femenins que en tot moment passen la mà per la cara als seus oponents masculins.

En una altra escapada al centre, vaig visitar Anna Gudayol, a la Biblioteca de Catalunya, per passar-li una bossa ben atapeïda de papers amb tot el material del 2019: fotocòpies i retalls de diaris i revistes amb algun article que he escrit i publicat al llarg de l'any o que tingui relació amb els meus llibres, a més de la correspondència: cartes i, sobretot, una còpia de cada correu electrònic que al llarg de l'any he intercanviat amb companys, editors, crítics i, fins i tot, amb algun lector. És una pràctica anual a què em vaig comprometre ja fa molt de temps amb la meva amiga Dolors Lamarca, quan era la directora de la Biblioteca, i que ara mantinc amb Eugènia Serra, que la va substituir. Així, si d'aquí a mil anys algú s'interessa per saber coses d'un

individu que va tenir una doble vida —pixatinters i escriptor de diumenge a la tarda—, no haurà de fer altra cosa que demanar-ho al departament corresponent de la Biblioteca de Catalunya... Si amb la Dolors ens continuem veient perquè té casa a Castellterçol i el mateix torn d'abonament al Liceu, amb l'Eugènia Serra, a qui no coneixia, hem restablert l'amistat que havia tingut amb la seva família, els desapareguts Nadala Batiste i Manuel Serra, dels vells temps del teatre independent.

Un fill de Gemma Lienas, Oriol Toro, del grup d'animació Vivim del Cuentu, em va convocar un matí a l'Escola Mallorca del carrer de Londres per participar en una sessió dedicada als investigadors privats, perquè els alumnes havien llegit alguna de les aventures del meu Felip Marlot. Un dels actors del grup, molt jove, disfressat de detectiu, es va fer passar pel meu personatge i entre tots dos vam mantenir una conversa amb els alumnes per aclarir-los els dubtes sobre aquest ofici que els podia haver plantejat la lectura. Tot plegat quedava un pèl postís, perquè aquell minyó i jo no ens havíem posat d'acord abans i cadascú tirava pel seu compte, però encara que no estigués d'acord amb tot el que deia, li vaig seguir la veta i ens en vam sortir. Sembla que les noies i nois d'aquesta classe es van arribar a empassar que el minyó era realment el personatge que havia viscut les aventures del llibre que havien llegit perquè ell me les havia explicat... Quina manera d'enredar el personal! Aquest ac-

tor aparentava una vintena d'anys i el primer llibre d'en Felip Marlot va sortir l'any 1979, quan ja figurava que en devia tenir vint-i-cinc. Fem números! El detectiu, ara, passaria de llarg dels seixanta... Tot s'hi val, en el terreny de la ficció!

Gemma Ventura, jove de bon veure, pèl-roja —tenia un avi irlandès—, molta empenta i sabent el terreny que trepitja, va passar per casa el 12 de març, el dia abans que ens recomanessin no sortir al carrer si no era imprescindible. I s'hi va estar gairebé dues hores cosint-me a preguntes per a la revista digital *Catorze*, que amb tanta traça i empenta dirigeix Eva Piquer. Planera, cordial, la Gemma, ben informada, estimula el diàleg. La conversa s'havia de centrar en la meua última novel·la. Com de costum, però, m'embalo, no acabo de concretar, faig volar coloms i m'adono que contesto de manera força desordenada. La feinada que tindrà per reproduir-ho tot, per passar-ho en net, que hauríem dit abans que els ordinadors ens facilitessin la feina. No pateixo gens perquè la veig molt preparada. Quedem la mar d'amics. I al cap de pocs dies, quan es publica l'entrevista, la felicito perquè veig que se n'ha sortit amb molt bona nota. Una trucada de Pere Martí, crític i autor de llibres per a nois i noies, em fa parlar per Ràdio Vilafranca del Penedès, que és la població on viu. La conversa gira a l'entorn de *Quin joc més bèstia!*, el meu últim recull de contes per a nois i noies, amb el qual m'he estrenat a l'editorial Comanegra. N'hi ha una pila d'inèdits, en-

tre els quals el més llarg, que dona títol al llibre, i d'altres que havien sortit escampats en revistes, homenatges i encàrrecs, com els tres que vaig escriure per a la campanya de La Caixa contra l'Alzheimer, i aquells altres dos sobre accidents i tabaquisme que em va encarregar la Conselleria de Salut. També em va fer una bona entrevista Mixa, una noia jove, menuda i molt activa, estudiosa del món del llibre infantil, que treballa pel seu compte a través d'un blog que té un bon nombre de seguidors. En aquesta ocasió va ser via telefònica i per a Ràdio Castelldefels.

A mitjans de febrer, un fort refredat no em va permetre assistir a la sessió del consell de redacció de *Cavall Fort*, ni a una representació teatral de La Perla. Tampoc vaig poder participar en la lectura dels textos propis que vaig triar i oferir a l'Associació d'Espectadors del Teatre Lliure per a un acte sobre l'exili. Quan, com de costum, em van demanar d'aportar-hi algun text meu, vaig triar uns quants paràgrafs d'aquell desmesurat epistolari que recull la correspondència que vaig mantenir amb Jordi Arbonès. I, també, algun fragment de les cartes que ens vam escriure la il·lustre parella Anna Murià / Agustí Bartra i jo en els últims anys del seu exili mexicà.

A finals de febrer, quan ja començaven a anar malades, Baula em va fer arribar els exemplars d'autor del conte *En Miquelet i el capità Basil*, amb les delicioses il·lustracions que Montse Tobella m'havia fet conèixer a mesura que les enllestia. És el volum que fa vuit

de la sèrie. La pandèmia no permetrà que, com de costum, ens tornem a reunir a l'editorial que dirigeix Josep Llussà per signar una cinquantena d'exemplars destinats a la crítica. Suposo que els enviaran igualment, però sense que la Montse hi faci un dibuixet i jo hi afegeixi unes paraules precedint la signatura. Si la cosa continua igual, amb les mateixes restriccions, passarà el mateix amb un altre volum de la sèrie: *En Miquelet, les abelles i la mel*, que està previst que surti a finals d'any. Aquest, a més de ser el novè de la sèrie, sembla que serà també l'últim, perquè la direcció d'Edelvives així ho ha decidit i Baula, que és la filial catalana, ha de creure. A la Montse li sap greu perquè s'ha fet seu el personatge i l'ambient que el rodeja. I a mi també, perquè me l'estimo, aquest Miquelet, i, també, perquè ja havia escrit dues històries més. Qui paga, mana!

La revista digital *Núvol* ja m'ha publicat *Dotzena de frare*, tretze relats curts. I la pandèmia ha frenat l'edició d'alguns títols més que a hores d'ara ja haurien de ser al carrer: *Un altre tròpic*, un recull de narracions, a Pagès Editors; el conte *Sabina, la veïna del davant*, a Barcanova, i una altra aventura del meu detectiu Felip Marlot, relacionada amb els drons.

Ja fa vint anys, o potser més i tot, que formo part del jurat del premi Les àvies i els avis escriuen contes i els infants els dibuixen, que organitza l'Associació Nou Horitzó, del carrer de l'Art. Aquest any encara hi hem arribat a temps, perquè ens hem pogut reunir poc abans que la pandèmia ens obligués a deixar-ho

córrer. Així, a mitjans de gener em vaig reunir amb la resta del jurat en aquell local tan acollidor i no ens va costar gaire posar-nos d'acord. Els cinc contes que vam triar aniran a parar a les escoles del barri per tal que els alumnes els dibuixin de cara a fer el llibret, que, un cop enllestit, es repartirà en una festa que se celebra en algun local social del barri. No tinc el costum d'assistir-hi per por que, com ja m'ha passat alguna vegada, se'm presenti un concursant i em digui de bona o mala manera com és que no hem triat el seu conte en lloc d'algun d'aquells tan insípidos que hem premiat, una resposta que és gairebé impossible de donar, i encara més si fa mesos que els has llegit.

Rebo els originals dels contes escrits i il·lustrats a mà pels alumnes de l'Escola Lys. Com cada any, també, els he de llegir i valorar per decidir, juntament amb Jaume Cela i en Xavier, un mestre jubilat de l'escola, quins són els tres que ens agraden més de cada grup. Si en fa, d'anys, també, que soc del jurat! Al principi, al costat de Pere Calders, fins que l'autor de les *Cròniques de la veritat oculta* va tenir la sensibilitat de retirar-se quan un dels seus nets, alumne de l'escola, va arribar a l'edat de concursar. Pel jurat hi han desfilat molts altres amics. Ara només em passen pel cap Pep Albanell, Teresa Duran i Sebastià Sorribas.

De la mateixa manera que al llarg dels anys he tingut ocasió d'entrar en contacte amb milers de noies i nois de les escoles per parlar d'algun dels meus llibres que havien llegit de grat o per força, també he

tingut ocasió de fer de jurat de molts premis infantils i juvenils com aquest de l'Escola Lys. En moltes ocasions, si m'ha semblat que algun dels textos s'ho valia, he procurat que la meva opinió arribés a l'autor. Una carta ben inesperada ho confirma. Me l'escriu el novel·lista i guionista Edgar Cantero amb «només» vint-i-set anys de retard. Em fa gràcia reproduir-la sencera...

Benvolgut Sr. Carbó,

*Per la present, us responc a la vostra atenta del **30 de novembre de 1994**, que ma mare ha exhumat recentment del calaix dels mals endreços.*

En aquella carta, que vaig llegir en el seu moment però per desgràcia vaig oblidar no gaire més tard (el 94 jo tenia tretze anys i era un nano molt dispers), em feïeu saber que un conte que jo havia escrit per als Jocs Florals del col·le us havia agradat molt, a vós i a la resta del jurat del Premi Pere Calders del diari Avui.

Del conte en qüestió només recordo que era un reguitzell de bajanades que va fer moltíssima gràcia als companys de classe quan el llegia en veu alta, segurament rient tant o més que ells. Tanmateix, ara que rellegeixo la vostra felicitació, he pensat que us agradaria saber que he convertit els reguitzells de bajanades en la meva professió. Des del 2007 soc col·laborador habitual a la revista El Jueves. He publicat cinc novel·les, dues en català i tres més en anglès. Actualment, acabats de fer els quaranta, visc a Los Angeles, Califòrnia, on miro de fer el

salt de la literatura al cinema o la televisió. I també publicaré aviat als Estats Units una nova novel·la ambientada en les urbanitzacions tipus ciutat jardí de la Costa Brava i el rerepaís selvatà (zona que, ara que he mirat la vostra biografia a la Viquipèdia, crec que coneixeu prou bé).

Us envio també records de Manel Ollé, professor de la UPF que m'ha facilitat la vostra adreça. Perdoneu-li la indiscreció; he pensat que us agradaria saber que aquella carta d'encoratjament que em vau enviar va servir d'alguna cosa.

Afectuosament,

*Edgar Cantero
29 de juny de 2021*

No cal dir que aquestes ratlles em van rejuvenir i que en vaig acusar la rebuda per fer-li avinent que no esperés vint-i-set anys més a contestar-me, perquè s'havia d'espavilar si volia que la llegís «en persona, personalment», que diria en Catarella.² Aquest trimestre pre-pandèmia no es pot pas dir que em rasqués la panxa, al contrari! Després de sotmetre a Jordi Puig, l'editor de Comanegra, la primera de les dues novel·les d'un centenar de pàgines cada una que em van encarregar perquè m'afegís a l'aventura de continuar el cicle *Temps obert* de Manuel de Pedrolo, he fet cas dels seus suggeriments i dels que he rebut, també, per part d'Antoni

2. Personatge de les novel·les i sèries del comissari Montalbano, d'Andrea Camilleri.

Munné-Jordà, l'especialista pedrolià que assessora el projecte, per introduir-hi algunes modificacions. Això m'ha fet emprendre la segona novel·la encara amb més empena i coneixement. Ja he explicat abans que el meu treball s'hauria d'aplegar sota el títol amb regust brechtià d'*Ascensió de Daniel Bastida i Caiguda de Daniel Bastida*. Evidentment, *Ascensió* seria la primera, i *Caiguda*, la segona. D'entre els llibres que vaig llegir a principis del 2020 destacaria *Ballaven el black bottom*, amb què un il·lustre jubilat, el doctor Scòpius, és a dir, l'amic Joan Rendé, sempre jove, torna a la novel·la per fer-nos reviuire un temps tan convuls i apassionant com va ser aquella República que va passar volant; la guerra civil, tan dura i terrible, i una postguerra que no s'acabava mai. Sí que ballaven, però de vegades ho feien al compàs dels trets que uns i altres no paraven de disparar-se. I també *Ca la Wenling*, de Gemma Ruiz, que fa una temporada ens va emocionar amb *Les argelagues*, aquella novel·la bona part de la qual passa a indrets que conec bé del Moianès. En aquesta ocasió, el món de les xineses que arreglen peus i mans no em va atraure tant, però he de confessar que les últimes setanta pàgines em van atrapar tan fort que me les vaig empassar sense aixecar el cap del llibre ni tan sols per saber què deien els tres o quatre correus que l'ordinador m'avisava que acabaven d'arribar. I una pila més, començant pels tres títols del noruec Per Petterson, molt ben traduïts al català per Carolina Moreno, tots tres publicats pel Club Editor, que ha mostrat, un cop més, que sap el que es

fa, perquè *Maleixo el riu del temps*, *Homes en la meva situació* i, sobretot, *Sortir a robar cavalls* no et deixen respirar fins que els acabes, tots marcats pel drama de l'autor, que va perdre el pare, la mare i dos germans en l'incendi del ferri *Scandinavian Stars*... I, ja que en algun moment m'havia fet l'efecte que disposava de tot el temps del món, he satisfet el deute que tenia de tornar a obrir *La muntanya màgica*. Només recordava, de quan l'havia llegit de molt jove, que anava de tuberculosos que no paraven de parlar. M'he hagut de treure el barret davant el senyor Thomas Mann, per més que m'ha sobtat un excés de descripcions —paisatges, vestuari, escenaris...— que avui s'han fet innecessàries gràcies a les imatges que no parem de veure, que fan que no cal que ens ho expliquin tot amb tant de detall. Un monument literari, és clar! I en una altra de les sovintejades visites al Bolibloc m'he emportat *La casa de foc*, de Francesc Serés, i dos llibres d'Ali Smith: *Tardor* i *Com ser-ho alhora*, tots dos traduïts per la meva amiga Dolors Udina, tan competent i entusiasta. La Rosa, que ja els ha llegit tots dos, no para d'estimular-me a imitar-la perquè vol saber què n'opino. Li han interessat molt, tot i que s'ha quedat una mica a l'escapça per falta de referents culturals. De moment, però, els he aparcat perquè m'he posat a fer memòria, cosa que no em farà negligir inevitablement el present.